

**ПЛАН-КОНСПЕКТ (КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЇ)
проведення додаткового заняття зі службової підготовки**

**Навчальні групи №№ 1-13
Національний університет цивільного захисту України**

Тема: Вивчення змін до Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж.

Навчальна мета: підвищення рівня знань та професійних якостей особового складу.

Час проведення: 1 година **Місце проведення:** згідно з розкладами

Навчально-матеріальне забезпечення: план-конспект

Нормативно-правові акти та література:

1. Наказ МВС від 18.10.2021 № 761 «Про затвердження змін до Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж».

Порядок проведення заняття:

1. Організаційні заходи – **5 хв.:**
перевірка присутніх; оголошення теми і мети заняття.
2. Контроль знань – **5 хв.:**
перевірка засвоєння раніше пройденого матеріалу.
3. Викладення матеріалу теми – **25 хв.**

Питання, які вивчатимуться:

1. Зміни до Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж.

Питання та їх стислий зміст	Методичні вказівки
<p align="center">ЗМІНИ до Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж</p> <p>1. Пункт 4 глави 1 розділу I доповнити новим абзацом такого змісту: «Гасіння пожеж під час масових заворушень та в населених пунктах і на територіях, що потрапляють у зону постійних обстрілів під час збройного конфлікту, здійснюється з урахуванням вимог цього Статуту та глав 1, 2 розділу IV Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 26 квітня 2018 року № 340, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 липня 2018 року за № 801/32253.».</p> <p>2. У розділі II:</p> <p>1) у главі 1: пункт 2 викласти в такій редакції: «2. Основним оперативним завданням осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівників (далі — особовий склад) пожежно-рятувальних підрозділів ОРС ЦЗ під час гасіння пожеж є рятування людей у разі виникнення загрози їх життю та гасіння пожеж.»;</p> <p>третє речення абзацу другого пункту 7 викласти в такій редакції: «Окремим видом основної пожежно-рятувальної техніки є комбінована автоцистерна з колінчастим підймахем або автодрабиною (далі – комбінована автоцистерна), а також пожежно-рятувальні катери, пожежно-рятувальні плавзасоби, спеціальні пожежно-рятувальні судна, пожежні літаки та вертольоти.»;</p> <p>2) у главі 3: у пункті 1 слова «виїзду пожежно-рятувального підрозділу» замінити словами «прибуття пожежно-рятувального підрозділу до місця виклику»;</p> <p>пункт 2 доповнити новим абзацом такого змісту: «наявність сонячних панелей та обладнання до них (інвекторів, трансформаторів, батарей тощо)»;</p> <p>3) в абзаці першому пункту 9 глави 6 після слів «Пожежна автоцистерна» доповнити словами «(комбінована автоцистерна)»;</p> <p>4) у пункті 2 глави 9:</p>	<p>Дати під запис</p> <p>Ознайомити</p>

<p>абзац другий після слів «перший заступник» доповнити словом «заступник»;</p> <p>в абзацах третьому та п'ятому слова «та працівники» виключити;</p> <p>в абзаці шостому слово «, секторів» виключити;</p> <p>абзац восьмий викласти в такій редакції:</p> <p>«начальники, особовий склад відділів (відділень, груп) з оперативного реагування та фахівці з оперативного реагування державних пожежно-рятувальних загонів»;</p> <p>абзац дванадцятий викласти в такій редакції:</p> <p>«начальники караулів пожежно-рятувальних частин (постів)»;</p> <p>після абзацу дванадцятого доповнити новим абзацом тринадцятим такого змісту:</p> <p>«начальники чергових змін частини спеціальної пожежної техніки, групи рятувальних робіт і пожежогасіння, відділення, в яких здійснюється чергування на основних пожежно-рятувальних автомобілях або пожежно-рятувальних катерах, пожежно-рятувальних плавзасобах, спеціальних пожежно-рятувальних суднах».</p> <p>У зв'язку із цим абзаци тринадцятий, чотирнадцятий уважати відповідно абзацами чотирнадцятим, п'ятнадцятим;</p> <p>абзац чотирнадцятий виключити.</p> <p>У зв'язку із цим абзац п'ятнадцятий уважати абзацом чотирнадцятим;</p> <p>5) у главі 29:</p> <p>в абзаці третьому пункту 3 слова «кожного працівника» замінити словами «кожної особи»;</p> <p>в абзаці першому пункту 13 слово «Працівники» замінити словом «Особи»;</p> <p>в абзаці дев'ятому пункту 15 слова «кожного працівника» замінити словами «кожної особи»;</p> <p>в абзаці сьомому пункту 16 слово «працівниками» замінити словом «особами»;</p> <p>в абзаці десятому пункту 24 слова «кожен працівник» замінити словами «кожна особа»;</p> <p>у третьому реченні абзацу третього пункту 26 слово «працівників» замінити словами «учасників гасіння»;</p> <p>б) главу 66 викласти в такій редакції:</p> <p>«66. Гасіння лісових пожеж</p> <p>1. Обстановка, що може скластися під час лісових пожеж: швидке поширення вогню на великих площах; сильне задимлення та інтенсивне теплове випромінювання; можливе перебування людей у небезпечній зоні; загроза поширення вогню на населені пункти, котеджні</p>	<p>Дати під запис</p> <p>Ознайомити</p>
--	---

містечка, дачні і садові товариства, інші об'єкти, у тому числі з масовим перебуванням людей, охоронні зони повітряних ліній електропередач, газо-, нафто-, продуктопроводів, розміщених у лісових масивах і поблизу них.

2. Гасіння лісових пожеж на території лісового та природно-заповідного фондів організовується КГЛП, зокрема:

КГЛП на території лісового фонду є старша посадова особа державної лісової охорони, лісової охорони інших постійних лісокористувачів і власників лісів, яка перебуває на пожежі;

КГЛП на території природно-заповідного фонду є керівник або старша посадова особа служби державної охорони природно-заповідного фонду, яка перебуває на пожежі.

3. Пожежно-рятувальні підрозділи ОРС ЦЗ у районах виїзду залучаються для надання допомоги в гасінні пожеж на території лісового та природно-заповідного фонду в порядку, передбаченому мобілізаційно-оперативними планами ліквідації лісових пожеж, що розробляються лісогосподарськими підприємствами та спеціальними адміністраціями територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Пожежно-рятувальні підрозділи ОРС ЦЗ під час участі в гасінні пожежі на території лісового чи природно-заповідного фонду підпорядковуються в своїх діях КГЛП та залишають місце пожежі за його погодженням.

Завдання пожежно-рятувальним підрозділам ОРС ЦЗ стосовно ліквідації пожежі ставить КГЛП. Він визначає ділянки робіт, закріплює за пожежно-рятувальними підрозділами ОРС ЦЗ свого представника для технічного керівництва та підтримання зв'язку.

Якщо КГЛП організував оперативний штаб на пожежі, до його складу включається представник від пожежно-рятувальних підрозділів ОРС ЦЗ.

У разі загрози життю і здоров'ю особового складу або направлення пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ диспетчером (радіотелефоністом) ПЗЧ (ОКЦ) для гасіння інших пожеж, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (небезпечних подій) такий підрозділ залишає місце гасіння лісової пожежі, а старша за посадою особа цього пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ інформує про прийняте рішення КГЛП.

4. У разі якщо пожежно-рятувальний підрозділ ОРС ЦЗ першим прибув до місця виникнення пожежі на території лісового або природно-заповідного фонду, старша за посадою особа, яка має допуск до самостійного виконання обов'язків КГП, повинна організувати гасіння пожежі та викликати до місця події пожежні команди лісових пожежних станцій лісогосподарського підприємства та його представника чи

Дати під запис

посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду.

Після прибуття до місця лісової пожежі представника лісогосподарського підприємства чи служби державної охорони природно-заповідного фонду, який за посадою уповноважений здійснювати керівництво гасінням лісової пожежі, старша посадова особа пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ доповідає йому про обстановку та вжиті заходи для гасіння пожежі. Із цього моменту пожежно-рятувальний підрозділ ОРС ЦЗ вважається в оперативному підпорядкуванні КГЛП та виконує його завдання стосовно ліквідації пожежі.

Ознайомити

5. Старша посадова особа пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ, яка прибула до місця пожежі на території лісового або природно-заповідного фонду, повинна уточнити в КГЛП обстановку, з'ясувати чи є загроза від лісової пожежі населеним пунктам чи іншим об'єктам, отримати від нього завдання стосовно оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів на визначеній ділянці гасіння пожежі та представника для технічного керівництва роботами і підтримання зв'язку.

У разі загрози розповсюдження лісової пожежі на населений пункт чи інший об'єкт, за погодженням із КГЛП основні зусилля пожежно-рятувальних підрозділів ОРС ЦЗ необхідно зосередити на захист цього населеного пункту чи інших об'єктів, поінформувати про обстановку оперативно-координаційний центр територіального органу ДСНС, залучити за потреби додаткові сили і засоби та надати місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування допомогу в організації оповіщення та евакуації населення.

Якщо лісова пожежа розповсюдилася на населений пункт чи інший об'єкт, оперативні дії пожежно-рятувальних підрозділів ОРС ЦЗ, у тому числі залучених до гасіння лісової пожежі, зосереджуються для рятування та екстреної евакуації людей, гасіння будівель і споруд, за потреби залучаються додаткові сили і засоби.

Ознайомити

Керівництво гасінням пожежі в населеному пункті чи іншому об'єкті бере на себе старша за посадою особа органу управління чи пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ в порядку, визначеному главою 8 розділу II цього Статуту, про що інформує оперативно-координаційний центр територіального органу ДСНС та КГЛП.

6. Розвідка лісової пожежі на визначеній для пожежно-рятувального підрозділу ОРС ЦЗ ділянці гасіння пожежі проводиться в супроводі представника лісгосподарського підприємства чи посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду. Для розвідки великої за площею

<p>пожежі та спостереження за ходом її гасіння застосовується автотранспорт, за можливості безпілотні літальні апарати, літаки і вертольоти. Під час розвідки пожежі необхідно визначити:</p> <p>вид і розміри пожежі, рельєф місцевості, швидкість і напрямок розповсюдження вогню, очікуваний розвиток пожежі, вірогідність її поширення на населені пункти, об'єкти, торф'яні поля, сільгоспугіддя тощо;</p> <p>місця можливого найбільш інтенсивного розвитку пожежі (хвойний молодняк, ділянки захаращеного лісу, тимчасові склади лісоматеріалів, торфдоробки тощо);</p> <p>природні перешкоди для припинення поширення вогню, можливі рубежі для локалізації пожежі та опорні лінії для запуску зустрічного вогню (дороги, просіки, річки, канали, струмки, галявини тощо);</p> <p>дороги і можливість під'їзду пожежно-рятувальної та інженерної техніки по них до краю лісу і периметру пожежі для її локалізації та гасіння;</p> <p>наявність і можливість використання природних джерел водопостачання.</p>	Прочитати
<p>7. Сили і засоби для гасіння лісової пожежі залежно від обстановки вводяться з боку:</p> <p>населених пунктів, котеджних містечок, дачних і садових товариств, об'єктів, охоронних зон повітряних ліній електропередач, газо-, нафто-, продуктопроводів, розміщених у лісових масивах і поблизу них;</p> <p>лісорозробок і торфополів;</p> <p>лісового масиву, що не горить.</p> <p>8. За рішенням КГЛП застосовуються такі прийоми гасіння лісових пожеж:</p>	Дати під запис
<p>у разі верхової пожежі створюються протипожежні розриви (просіки) на шляху поширення вогню та пускається зустрічний вогонь з безпечної відстані, що визначається з урахуванням швидкості руху фронту пожежі, застосовуються авіаційні сили;</p> <p>у разі низової пожежі подаються вогнегасні речовини, кромка вогню збивається хлопавками та засипається землею, лісовий покрив випалюється біля опорної смуги та створюється мінералізована смуга по периметру пожежі;</p> <p>у разі торф'яної (підземної) пожежі в лісовому масиві її периметр окопується канавою до мінерального ґрунту або насиченого водою шару торфу, для гасіння вводяться пожежні стволи, осередки горіння підтоплюються водою, за можливості застосовується інженерна техніка для змішування торфу, що горить, із сирою торф'яною масою.</p> <p>9. Під час лісових пожеж залежно від швидкості поширення вогню за рішенням КГЛП застосовуються такі способи гасіння:</p>	Ознайомити

<p>за наявності достатньої кількості сил і засобів організовується гасіння по всьому фронту пожежі або одночасне гасіння найбільш небезпечних осередків на флангах і в тилу для розбивання периметру пожежі на окремі невеликі ділянки для подальшого їх гасіння;</p>	Дати під запис
<p>сили і засоби вводяться для гасіння з тилу пожежі та послідовно просуваються флангами до передньої лінії фронту пожежі із швидкістю, що перевищує швидкість поширення вогню;</p>	Прочитати
<p>сили та засоби вводяться для гасіння фронту лісової пожежі, у подальшому поступово переходять до гасіння вогню на флангах і в тилу;</p>	
<p>сили і засоби вводяться для гасіння з флангів лісової пожежі з метою поступового звужування фронту пожежі;</p>	
<p>пуск зустрічного вогню від створеної опорної смуги (доцільно здійснювати в денний час із обов'язковою участю представника лісового господарства).</p>	Ознайомити
<p>10. У разі загрози переростання лісової пожежі у велику або для гасіння складної лісової пожежі КГЛП утворює штаб на пожежі, який координує та забезпечує дії залучених сил і засобів.</p>	
<p>Під час гасіння складної лісової пожежі утворюються оперативні дільниці, на яких зосереджується необхідна кількість сил і засобів. У разі формування по периметру пожежі окремих фронтів утворюються додаткові оперативні дільниці. Начальника кожної оперативної дільниці штаб на пожежі забезпечує поквартальними планами (карти) лісового масиву.</p>	
<p>Під час гасіння складної лісової пожежі організовується комплексне застосування наземних та авіаційних сил і засобів.</p>	
<p>Заходи щодо гасіння лісової пожежі здійснюються безперервно в цілодобовому режимі з дотриманням заходів безпеки, урахування необхідності відпочинку та ротації особового складу, обслуговування та ремонту техніки й обладнання, а також інших об'єктивних чинників.</p>	Ознайомити
<p>У нічний час для недопущення травмування учасників гасіння пожежі внаслідок падіння дерев організовується патрулювання та гасіння кромки пожежі вздовж доріг, протипожежних розривів та завчасно створених мінералізованих смуг.</p>	
<p>Для організації оперативних дій ефективно використовуються найбільш сприятливі вечірній та вранішній періоди доби, коли інтенсивність поширення пожежі мінімальна.</p>	
<p>Після гасіння пожежі для контролю та догашування повторних загорянь на площі, пройденій вогнем, застосовуються ранцеві вогнегасники та шанцевий інструмент.</p>	

<p>Під час гасіння пожеж у лісових масивах, що зазнали радіоактивного забруднення, КГЛП повинен ужити заходів для захисту учасників гасіння від опромінення та організувати дозиметричний контроль у місцях проведення робіт. Для організації оперативних дій необхідно використовувати поквартальні плани (карти) щільності радіоактивного забруднення лісових масивів.</p> <p>11. Під час гасіння лісової пожежі в гірській місцевості основні сили і засоби вводяться з верхньої частини схилу з переходом до флангів. Використовуються мобільні групи пожежогасіння, особовий склад яких оснащений переносними засобами гасіння.</p> <p>Пожежно-рятувальну техніку та особовий склад розташовувати так, щоб вони не потрапили під можливий обвал, зсуви, падіння каміння або дерев.</p> <p>Для створення мінералізованих смуг застосовувати трактори, екскаватори та іншу спеціальну техніку лісових господарств.»;</p> <p>7) доповнити розділ II главою 71 такого змісту:</p> <p>«71. Гасіння пожеж у будівлях (спорудах), обладнаних сонячними електростанціями</p> <p>1. Обстановка, що може скластися під час пожеж у будівлях (спорудах), обладнаних сонячними електростанціями:</p> <p>наявність електроустановок під високою напругою, загроза ураження особового складу електричним струмом;</p> <p>відключення будівлі чи споруди, оснащеної сонячною електростанцією від зовнішньої мережі живлення не призводить до автоматичного її знеструмлення. Інверторне обладнання до його вимкнення буде продовжувати перетворювати постійний струм, що поступає у світлий час доби від фотоелектричних модулів, а в нічний час від акумуляторної батареї, та подавати високу напругу у внутрішню мережу будівлі (споруди);</p> <p>швидке поширення вогню внаслідок горіння ізоляції електричних кабелів і проводів, сильне задимлення та утворення токсичних продуктів горіння;</p> <p>значно обмежена робоча зона для гасіння пожежі на покрівлі в разі розміщення на даху будівлі (споруди) великої кількості фотоелектричних модулів, а часто встановлені поряд високовольтні інвертори ускладнюють доступ для їх вимкнення.</p> <p>2. Під час гасіння пожежі в будівлях (спорудах), обладнаних сонячними електростанціями, КГП зобов'язаний:</p> <p>провести розвідку та уточнити в персоналу чи власника місце знеструмлення об'єкта (будівлі, споруди) від зовнішньої мережі та вимкнення високовольтних інверторів, розташування акумуляторної батареї, трансформаторів та фотоелектричних</p>	<p>Ознайомити</p>
---	-------------------

<p>модулів;</p> <p>організувати знеструмлення об'єкта (будівлі, споруди) від зовнішньої мережі та вимкнення високовольтних інверторів;</p> <p>отримати письмовий допуск на проведення гасіння пожежі на енергетичному об'єкті від адміністрації об'єкта (у разі пожежі на підприємствах та в організаціях енергетичної галузі);</p> <p>визначити вогнегасні речовини, мінімальні відстані від пожежних стволів до електроустановок та способи гасіння пожежі;</p> <p>оперативні дії щодо гасіння пожежі організовувати з урахуванням обстановки, місця горіння та дотриманням положень глави 38 цього розділу;</p> <p>не допускати скупчення у приміщеннях з електроустановками надмірної кількості особового складу;</p> <p>організувати роботу особового складу під час гасіння пожежі в ЗІЗОД з використанням діелектричних засобів, подавання вогнегасних речовин здійснювати після заземлення ручних пожежних стволів і пожежних автомобілів;</p> <p>не проводити демонтаж пошкоджених фотоелектричних модулів, відключення електричних роз'ємів на обладнанні;</p> <p>слідкувати за дотриманням особовим складом заходів безпеки під час роботи на висоті.»;</p> <p>3. В абзаці другому пункту 1 глави 1 розділу III слова «і працівників» виключити.</p> <p>4. Додаток 4 до Статуту викласти в новій редакції, що додається.</p>	
---	--

4. Закріплення вивченого матеріалу – **5 хв.**

Питання для закріплення:

1) Яким наказом (або нормативним документом) внесені зміни до Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж?

5. Підбиття підсумків – **5 хв.:**